

İmadəddin Nəsimi - 650

Cahana sığmayan mütəfəkkir şair

Bu il Azərbaycanda “Nəsimi ili”dir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illik yubileyi münasibətilə imzaladığı müvafiq fərmanla xalqımızın, dövlətimizin bu böyük şairinin irsinə ehtiramını ifadə edib. Bu tarixi qərarda cəmiyyətimizin Nəsimi şəxsiyyətinə münasibəti ifadə olunub. Onun düşüncə mirasına intəhasız sevgi öz əksini tapıb.

Ondan əvvəl və ondan sonra yaşayıb-yaratmış bütün fikir adamlarımız kimi, Nəsiminin də Azərbaycan xalqına və ümumən bəşəriyyətə mənəvi əmanətləri çoxdur. Bu gün danışdığımız saf, inci kimi cillalı, şirin ana dilimiz onun əmanətlərindəndir. Azərbaycan xalqının ümum-bəşəri dəyərlərə sadiqliyi, yüksək humanizmi, tolerantlıq ənənələri, isticlal ideyalarına bağlılığı, milli dövlətçiliyimizə sadiqliyi Nəsimi kimi dühalarımızın nurundan irəli gəlir. 2019-cu ilin Azərbaycan “Nəsimi ili” elan olunması adı bir hədisə deyil. İctimai fikir tariximizdə müəyyən rol olmuş hansısa şəxsiyyətin sadəcə yubileyinin keçirilməsi üçün atılan addım da deyil. Bu, daha çox Nəsimi ideyalarının aktuallaşdırılmasıdır. Belə mütəfəkkirləri yetirmiş Azərbaycan xalqının nə qədər böyük xalq olduğunu dünyaya nümayiş etdirməkdir. Belə bir yanaşma ulu öndər Heydər Əliyevin hələ ötən əsrin 70-ci illərində gördüyü işlərin daha uqurla davamıdır. Nəsiminin anadan olmasının 600 illiyi münasibətilə o zaman ulu öndər sərhədləri dünyaya qapalı kiçik bir ölkənin şairinin yubileyinin UNESCO xətti ilə beynəlxalq miqyasda keçirilməsinə nail olmuşdu. Bakıda şairin möhtəşəm abidəsi ucaldılmış, adı paytaxtın inzibati rayonlarından birinə verilmişdi. Heydər Əliyevin dəstəyi ilə çəkilən “Nəsimi” filmi yaxın-uzaq ölkələrə səs salmışdı.

İsticlal tariximizə, Azərbaycanda aparılan dövlət quruculuğu proseslərinə nəzər salsaq, Nəsimi ideyalarının müstəqil dövlətimizin ideoloji-hüquqi əsaslarında nə qədər böyük rol oynadığının şahidi olaırıq.

Məhəbbət və gözəllik nəğmələri

İmadəddin Nəsimi ədəbiyyat tariximizdə anadillik fəlsəfi fikrin əsasını qoyan, insana xidmət edən, məhəbbət və gözəllik nəğməkarıdır. Onun ağıl-hikmət örnəyi olan şeirləri dünyaya və həyata yeni bədii münasibətin ifadəsidir. Bu şeirləri insan və onun mənəvi əzəməti haqqında səsləndirilən himnlər də saymaq olar.

İmadəddin Nəsimi 1369-cu ildə qədim mədəniyyət mərkəzlərindən olan Şamaxıda dünyaya gəlmişdir. Orta əsrlərə aid bəzi qaynaqlarda Nəsiminin Bağdadın Nəsim adında yerində, Türkiyənin Bursa şəhərində, yaxud Təbrizdə anadan olması ilə bağlı müəyyən qeydlər var. XVI əsrdə yaşamış Lətif təxəllüslü təzkiyəçi şairin Julidəmə (saçları dağınıq) ləqəbi ilə tanınan bir qardaşının olduğunu, onun Şah Xəndan adı ilə tanındığını yazır. Böyük ehtimala o, Şamaxıda yaşamış və hazırda bu şəhərdəki məşhur “Saxadən” qəbiristanlığı da məhz onun adı ilə adlanmışdır. Yada salaıq ki, görkəmli Azərbaycan şairi Seyid Əzim Şirvani ölərkən məhz bu qəbiristanlıqda dəfn olunmasını vəsiyyət etmişdi:

Man ildə Şaxadanda basdırın,
Çünki onun şahidi-Xəndanı var.

Nəsimi uşaqlıqdan aşiq-ozan sənətinə böyük sevgi göstərmiş, ustad alim və loğmanlardan dərslər alaraq elmlərə vafiq olmuşdur. Erken gəncliyindən başlayaraq “Seyid”, “Hüseyn” və “Nəsimi” təxəllüsləri ilə bir-birindən gözəl şeirlər qoşmuşdur. İlk mərhələdə müxtəlif təxəllüslərlə yazmasına baxmayaraq, yaradıcılığının sonrakı mərhələlərində ustadı Fəzullah Neiminin təxəllüsünə daha çox sadiq qalmışdır. Bunu özünəməxsus tərzdə şeirin qüdrəti ilə belə ifadə edirdi:

Adımı haqdan Nəsimi yazaram,
Bil bu mənədin ki, siməm, ya zərəm?

Bir qəzəlinde isə şair künyəsinin - yeni ya övladının, ya da ona mənən övəd sayılan bir oğlanın adı ilə Əbülfəzi (Fəzlin atası) olduğunu göstərir.

Cün Nəsiminin Əbülfəzi oldu haqdan künyəsi,
Cümlə esmännin hürufi ayını-əlqabındır.

O, özünün də şeirlərində qeyd etdiyi kimi, ləməkan şair idi. Həyatı boyu bir sıra ölkələri gəzib-dolaşaraq öz hürufi ideyalarını yaymağa çalışırdı. Ayırı-ayrı şeirlərindəki yer adlarına istinadən şairin müxtəlif vaxtlarda Rumda, Bursada, Qaramanda, Bağdadda, Maraşda, Şam, Misir, Hələb, Şamaxı şəhərlərində yaşadığını güman etmək olar.

“Gərçi bu gün Nəsimiyəm...”

Öz məsləki və əqidəsi uğrunda qanı və cəni ilə mübarizə aparən Nəsiminin səsi-sorəqi Şərqiin müxtəlif şəhərlərindən gəlirdi. Şair bu ölkələrdə çox yaşaya bilirdi. Çünki davamlı təqiblərlə üzleşirdi. Onu Azərbaycanda sıxışdırırdılar. O dövrdə Azərbaycanda vəziyyət çox qarışıq idi. Hələ Nəsiminin gənclik illərində Əmir Teymur İrana və Qafqaza hücum keçmişdi. Şirvan hakimi Şeyx İbrahim Teymurdan xilas olmaqdan dər olma sülh bağlayaraq Şirvan dövlətinin müstəqilliyinə nail ola bilmişdi. Amma çox keçmədi ki, Qızıl Orda xanı Toxtamış xan Azərbaycana soxulmuş, o, geri çəkilən kimi Teymur yenidən Azərbaycana istila

etmişdi. Onda Naxçıvan yaxınlığındakı Əlincə qalası Teymur ordusunun mühasirəsində idi. Qala fasilələrlə 14 il mühasirədə saxlanmışdı. Ordu Azərbaycanın qədim şəhərlərindən olan Qəbəleni də viran qoymuşdu. Teymur Azərbaycanda hakimiyyəti oğlu Miranşaha tapşırırdı. Bu dövrdə Azərbaycan xalqı Teymurlərə qarşı fəal müqavimət göstərirdi. Bu baxımdan dini-siyasi müqavimət hərəkatı olan hürufiliyin yayılması üçün bu torpaqlarda şərait vardı. Bu hərəkatın banisi və lideri Fəzullah Nəimi idi. O öz ideyalarını yaymaqdan ötrü bir çox Şərq ölkələrini gəzib-dolaşırdı.

Nəsiminin yaşadığı dövrdə Azərbaycan ərazisində Teymurlərə qarşı xalq üsyanlarının ardı-arası kəsilmirdi. Belə ağır bir dövrdə - 1394-cü ildə Nəsimi Bakıda Fəzullah Nəimi ilə görüşür. Onun hürufilik təriqətini qəbul edir. Elə o zamanndan da hürufilik ruhunda şeirlər yazaraq hər yerdə yaymağa çalışır. Si-

azadlıq arzuları ilə bağlılığına görə onun şeirləri yeni ruhu və nəfəsi ilə bənzərsizdir.

Zərrədə günəş

Nəsimi yaradıcılığının ilk çağlarından sufilik görüşlərini şeirə gətirmişdi. Si-fizm təriqətində əksini tapan bir sıra əqli-mənəvi və fəlsəfi düşüncələr onun diqqətini cəlb edirdi. Nəsimidən çox-çox əvvəllər və onun yaşadığı dövrdə sufizim geniş ərazidə yayılmışdı. Feodal ideologiyasına qarşı duran bir inam və etiqad fəlsəfəsi kimi ayırı-ayrı zümərəli əhatə etmişdi. Mənəvi səliq, səfa və tək varlıq mənası daşıyan sufi istilahları və başqa terminlər geniş yayılmışdı.

Sufi-panteist şeirlərində Nəsimi ali bir eşqi tərənnüm edərək insan-Allah anlayışlarını irəli sürür, zərrədə günəş axtararaq varlığın bir vücudun vəhdətindən yaranıldığını söyləyir. Şairin lirik qəhrəmanı da mütəfəkkir və arif aşığıdır. Yüksək bir eşq onu kamalə çatdırır. Həyat yoluna işıq saçaraq öz yaradıcısı ilə qovuşdurur. Bu aşiq özünü bütün qüsurlardan, keçici meyllərdən təmizlədiyinə görə ruhan və mənən əlçatmaz zirvələrə yüksəlir, nəhayət, həyat faciəsi və kədərindən qurtulur. Nəsimiyə görə, belə insanın məşhur sufi alimi Həllək Mənsur kimi (X əsr) “ənəlihaq” (mən haqqam) deməyə tam haqqı var. Həyatdan ən böyük həqiqətdə də, yaradıcı da, əsrarəngiz sirilər mənbəyi də ələ insandır. Buna görə də şair bu qadir insanı öz ölüm və ölmə yolunu eşq günəsi ilə işıqlandırmağa səsləyir. Məhəbbət vasitəsilə həqiqəti tapacağına inanır.

Nəsimi şeirlərdə aşiq haqqı tapmış bir insandır. Dərin düşüncələrdən sonra o, haqqı, ideyanı kənarda deyil, özündə axtarıb tapır. Haqqın göylərdə deyil, özündə olduğunu dərk edir. Bunun üçün də öz varlığında Yaradanla insanın birlişdiyi qənaətinə gəlir:

Utanır arifin aqlı, sənə insan demək neyçin
Ki, insandır deməz kimsə sənə ya Xəlilqük-insan.

Şairə görə, haqqı ancaq kamil və yetkin insan görə bilər. Belə insanlar sevimləyə, alışıq layıqlıdır. Kamil insan öz aqlı və eşqi ilə insanların gözlerini açmağa, onların gözləri qarşısındakı zülm pərdəsini qaldırmağa, həyata günəş kimi işıq saçmağa qadirdir.

Səslər, sözlər, hərflər

Nəsimi dövründə hürufilik bir məslək, əqidə, dünyagörüşü kimi geniş yayılmışdı. Onun əsasında insana yeni bir münasibət, yeni insan anlayışı dururdu. Öz kökü etibarilə xalqa bağlı olan bu təriqət onun ruhunu, ictimai-siyasi görüşlərini, həyata münasibətini əks etdirirdi. Qeyd etdiyimiz kimi, hürufiliyin yaradıcısı Nəimi, beşiyi isə Azərbaycan idi. Bu hərəkat Təbrizdən başlayaraq bütün Yaxın və Orta Şərq ölkələrini bürümüşdü. Nəsimi hürufiliyi Nəimədən qəbul edəndən sonra onun dünyagörüşündə yeni bir oyanış baş qaldırmışdı. Buna görə də şeirləri yeni mübariz ruh, ictimai-siyasi məzmun kəsb edirdi. Şairin lirik qəhrəmanı artıq əvvəlki aşiq deyil. Onu ictimai düşüncə və ideallar məşğul edir. O, əqli-mənəvi səliqlə məhdudlaşmayaraq öz həyat fəlsəfəsi uğrunda çarpışıb-vurur. Nəsimidə hürufi panteizmi sufi panteizmindən fərqlənərək Allahın özünü belə insanın simasında axtarır. Lirik qəhrəman siyasi-ictimai ideallara meyil göstərir. Din və irləna tamam yeni bir baxış əks etdirir.

Yada salaıq ki, sufizim və hürufilik bir-birinə hər nə qədər yaxın olsa da, onların arasında tam bərabərlik qoymaq olmaz. Sufilikdə məhəbbətə, hürufilikdə

isə aqla üstünlük verilir. Hürufilərə görə, ağıl ilə kainatı, təbiəti və insanı dərk etmək mümkündür. Aqlın əsasında da səs, söz və hərflər durur. Nəsimidə hərlər və rəqəmlərin bu mənada öz ələmi var. İnsan öz idrakının gücü ilə “Mən haqqam” meqamına yüksələ bilər. Bu baxımdan Nəsiminin:

Məndə şıqır iki cahən, mən bu cahana sığmazam,
Gövhr-i-ləməkan mənəm, kövünü-məkana sığmazam,-

beyti ilə başlanan şeiri çox ibrətamizdir. Nəsimi maddi və mənəvi cahanları öz varlığında birləşdirən insanın bu cahana sığmaması və insanın mekansız gövhər olması ilə əsaslandırır. Bu dünyaya sığmayan insanın cismi, bədəni deyil, ağıl və idrakdır. İnsan cismən yox, mənən və ruhan öz dünyasına sığır. Beləcə, daha yüksəklərə ucalır. Bütün canlılardan fərqli olaraq insan xəyalı kainatı, Ayı, Günəşi gəzib-dolaşır, öz yaradıcısı ilə vəhdət yaradır. Cismən yerdə yaşayan insanın fikir və xəyalının sabit yeri yoxdur. Daha doğrusu, o, mekansızdır, yersizdir, öz dünyasından çox-çox uzaqlara qanad çalır. Bir sözlə, Allah hər yerdə olduğu kimi, insan da xəyalən hər yerdə ola bilir. Şair “İnsan allahdır” deyəndə, əlbəttə ki, bunu nəzərdə tutur. İnsanı Allah və kainatla vəhdətdə götürür.

“Sığmazam” seirini Nəsimi ulu keçmişə malik insanın fikrən və xəyalən həç bir çərçivəyə, qəfəsə sığmaması fikri ilə tamamlayır. İnsan haqqında düşüncənin zaman və məkan çərçivəsində, qəfəsə əsli bilməməsinin gur səslə bütün dünyaya elan edir. “Cism və can” mücəssməsini yerdən göyə ucaldaraq onun surətində, varlığında böyük mənalarnı gizləndiyini bildirir.

Nadanlıq və cahillik bələdir

İdrak anlayışı, insanın özünüdərkli Nəsimi yaradıcılığında xüsusi yer tutur. Şairə görə, insan həyatı əqli-mənəvi yüksəklik mərhələlərindən ibarətdir: şəriət, təriqət, mərifət və həqiqət. Bu mərhələlərdən keçib gedən insan müdriklik səlahiyyəti qazanır. Haqqa qovuşur, həqiqəti arayıb tapır. Deməli, başqa sufi alimlər kimi, Nəsimi də belə hesab edirdi ki, sirli anlamaq üçün insan ali təbiyyəvi möhtacdır. İdrak təbiyyəsi üçün hər hansı bir insan özünə müdd (üstad) tapmalı, onun göstərişi və məsləhətlərinə sadiq qalmalıdır. Üstad və müəllimsiz həç kəs öz idrakını, üstunu parladə bilmez.

Nəsimi yaradıcılığında sevgi şeirləri də üstünlük təşkil edir. Şair ilahi və dünyəvi eşqi vəhdətdə görür. Onların birini digərinin davamı və təsdiqi kimi mənalandırır. Nəsimi ibadət və çilədənəş eşq ilə Allaha qovuşmağa üstünlük verir. Hürufi panteizmini təbliğ edərək hər şeyi Allah sanır. Hər şeyin əsasında hərf, söz və səslərin durduğunu bildirir. Hər şeyin dörd ünsürdən yaranıldığını iddia edir. Onun nəzircə, Allah, insan, hərf və ünsür eyindir.

Nəsiminin ilahi və dünyəvi məzmununda yazdığı şeirlərində də insan problemi əsas məsələdir. Böyük şair insanın gözəllik və səadətini, onun könül səbəstliyi və mənəvi azadlığını, əqli-mənəvi yetkinliyini hər şeydən üstün tutur. İnsanı həyatın maddi və mənəvi gözəlliklərindən layiqincə kam almağa çağırır. Ona görə də insanın həyat sevgisinə qarşı çıxan nə varsa, hamısını pisləyir, tənqid və ifşa edir. Onları div, şeytan adlandırır. Orta əsrlər həyatına və ictimai mühitə etiraz edən Nəsimi nadanlıqı, cahilliyi ən böyük bəla sayır, şeirlərində yaşadığı dünyanın bədii mənzərəsini yaradır. Şair öz zamanəsində sözübütöv, doğrucul və

vəfəli bir insan axtarıb tapa bilmir. Sanki bu ələm saxtakarlıq, yalan və hiylə üzərində qurulmuşdur. Onun həç bir sədəfində saf inci yoxdur, hər bir insanın ürəyi fitnə və hiyləgərlikdən uzaq deyil:

Qanı bir əhdi-peymarı bütün yar?!
Qanı bir gövlu-gerçək, doğru dildar?!
Qanı haqqı bilən bir gerçəkər kim,
Ola doğru anın dilində götər?!

Başqa bir qəzəlinde isə Nəsimi sədaqətli bir dost, sirdaş tapa bilməməsindən şikayətlənir. Bu dünyanı tikanlı bir bağa bənzədir. Bu gülsüz yerdə gültzar axtarmağın boş, mənasız bir iş olduğunu bildirir. Tikanlı dünya gül deyil, tikan bitirir, özü vəfasız, dəyanətsiz olduğundan vəfəli, etibarlı, yar-yoldaş yetirmir. Şair öz könlünə müraciət edərək yalnız onu özünə yaxın və doğma sanır:

Sən sana gər yar isən gəl, ey könül, yar istəmə!
Yarı dildar ol sana sən yarı-dildar istəmə!
Bivəfadır çün bu ələm, kından istarsən vəfa?
Bivəfa ələmdə sən yarı-vəfadar istəmə!
Gül bulunmaz bu dikanlı dünyanın bağında çün,
Əbsəm ol, bñhədə gülsüz yerdə gültzar istəmə!

Nəsimi şeirlərindəki nəsihət və çağırışlar da mənalı və ibrətamizdir. Görkəmli Azərbaycan ədəbi və ədəbiyyatşünas alimi Mir Cəlal Paşayev vaxtilə yazdığı ki, onun romantikası göyləri yox, ictimai zəmini, real həyatı araşdırmışdır. Şair insa-

uğrunda meydana atılan insandır. “Başımı top edib yenə meydana girmişəm” deyən şair onları öz müasirlərinə nümunə göstərirdi. Həqiqi er kişilərin, sevən aşiq və fədailərin yerinin döyüş və mübarizə meydanı olduğunu bildirirdi. Yüksək bədii zövqə malik olan Nəsimi inca, zərif və yeni-yeni mübaliğə, bənzətmə və istiareləri şeirə gətirmişdi. Bədii mübaliğəyə daha geniş yer verən şair öz poetik və fəlsəfi fikirlərini aydın və səmimi bir dille üzə çıxarıb:

Ayin hili əgərçi günəşdən alır nur,
Bu ayı gör ki, günəş nur alır hiliəndən.

Nəsimi yaradıcılığında insan gözəl, səmimi və ucadır. Onun ağıl və idrakı ilə yanaşı, zahiri ələmi də öz tərəvəti və gözəlliyi ilə seçilir. Şair insanın üzərində, varlığında Tanrının əlamət və keyfiyyətlərini axtarıb tapır. İnsanı ucaldır, ülviləşdirir. Ona mənəvi və cismani əziyyətlərənələrə qarşı etiraz səsinə qaldırır. İnsan gözəlliyi haqqında şeirlərində onun hüs-camalımda öz gözəllik ideallarını axtarıb tapır. Dünya və həyatı insandan ayırı təsəvvür etmir.

Nəsimi belə bir qənaətə gəlir ki, insən həm incidir, həm sədəfdir, həm yaradandır, həm yaradııcıdır, həm qızılğuldur, həm də yəsəməndir. Bütün gözəlliklər, varlıq, yer və göy məhz ona xidmət üçün yaranmışdır. İnsan olmasa, bütün ələm çox mənasız və miskin görünərdi.

İnsana, onun gözəllik və ləyaqətinə həsr etdiyi bu könül nəğmələri hələ şairin öz sağlığında “nəsimilər” adlandırılaraq, əldən-ələ dolayırdı. Kainatın günəşi olan insanı yüksəldən, sevdiren bu şeirlərdə insanın işıqlı, aydın surəti, böyüklüyü bütün Şərq elliəri heyretə salmışdı. İlk dəfə olaraq insan məhz öz gözəlliyindən ilham alırdı. Ay, günəş deyil, öz surəti qəlbinə, şüuruna işıq saçdı. Özünü anlamağa və sevməyə başlayırdı.

“Bahar oldu, gəl, ey dilbər...”

Nəsimi sevgi və gözəllik şeirlərində ağac, dəniz, qənd, şəkər, müşk, ay, günəş, qızılğul, yəsəmə və başqa bu kimi obrazlardan bol-bol istifadə edir. Həyatdan aldığı bu real və dünyəvi surətlərlə insanı gözəlliyi, müasirlərinin istək və diləklərini təbii və səmimi bir üslubda əks etdirir. Təbiət gözəlliklərinin vəsfi də Nəsimi şeirlərinə insanla əlaqələndirilir. Şair ən çox bahar fəslini, Novruz bayramını sevib poetik bir dille qələmə alır. Nəsimiyə görə, baharın gəlişi insanların üreyində yeni sevinc duyğularının oyanması deməkdir. Bütün fəsilər kimi, bahar fəslə də insanın qəlbə ilə sanki həmahəngdir.

Bahar oldu, gəl, ey dilbər, tamaşa qıl bu gültzara,
Buraxdı qəncərin pərdə bəşarət bülbuli-zara.

Xalqın məhərlərində Nəsimi yaradıcılığına təsiri çox böyükükdür. Xalqın hikmət bulağından su içmiş şairin el nəğmələri ilə səsləşən şeirlərində axıcılıq, ahəngdarlıq və səmimiyyət daha parlaqdır. Burada “Kitabi-Dədə Qorqud”u xatırladan söz və ifadələrin, bədii deyim və ifadə tərzlərinin olması da çox seçiciyyəvidir. Əski Şərq nəğmələrini xatırladan meqamaların Nəsimi şeirlərinə əsas tərkib hissəsində çevrilməsi onun öz ideya və fikirlərini şifahi şəkildə yaymaq məqsədindən irəli gəlirdi. Şair bu könüllücaq şeirləri ilə müasirlərinin qəlbinə, ruhuna nüfuz edir, onları əqli-mənəvi kamiliyyə səsləyirdi.

Nəsimi şeirlərinin lirik qəhrəmanı tez-tez canlı və cənsiz varlıqlara üz tutmaqla öz qəlb ələmini işıqlandırır. Müraciət hədəfinin dəyişməsi ilə aşiqin dünyə və duyğuları da dəyişir, yeni-yeni rəng alır. Sevgilisinə üz tutan aşiq dərindən danışır, acı həyat və tələyindən şikayətlənir. Öz təxəllüsünə müraciət edəndə isə Nəsimi nəsihatətimiz fikirlərini irəli sürür. Ümumiyyətlə, *şəha*, *ey kö-nül*, *ey pəri*, *dilbəra*, *ey həbib*, *cana* və s. bu kimi müraciətləri aşiq-qəhrəmanın dünya və insanlara müraciətidir.

Qədim dini-tarixi kitablar, onlarla bağlı obraz, süjet və rəvayətlər Nəsimi yaradıcılığında yeni mənə, məzmun qazanır, yeni bir ideya və konsepsiyanın ifadəsinə çevrilir. Şair bir sıra şeirlərində Məhəmməd peyğəmbərin, Musa peyğəmbərin, İsa peyğəmbərin, Xızırın, Süleymanın, Bilqeyisin, Yusifin və başqalarının adlarını çəkir, onlarla bağlı əfsanələr xatırladır. Yusif dəyəndə ağılı, gözəlliyi, Süleymandan danışanda müdrikliyi, İsanı xatırlayanda onun öz nəfəsi ilə ölüləri diriltməsin, Xızırın dirilik suyu içməsin, Musanın Tur dağında Allahla danışmasını yada salır. Cənnəti o biri dünyada deyil, məhz bu dünyada axtarır. İnsanın öz qəlbində həqiqəti tapmasını cənnət adlandırır.

Nəsimi sözü, düşüncəsi bir məktəbdır. Bu il Azərbaycanda elan olunmuş Nəsimi ili, bu təşəbbüs çərçivəsində keçirilən tədbirlər isə bu hikmət dəryasından öyrənmək, öyrəndiklərimizlə insanlığa fayda vermək üçün bütün dünyaya ünvanlanmış çağırışdır. Öyrənek, kamilləşək, gələcək nəsillər üçün daha gözəl bir dünya quraq.

Nurlana ƏLİYEVA,
Bakı Slavyan Universitetinin rektoru,
professor,
YAP Qadınlar Şurasının sədri